

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Факультет журналістики

Кафедра міжнародної журналістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов

« _____ » _____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Медіакультура

для студентів

спеціальності

С7 Журналістика

рівня вищої освіти

другого (магістерського)

освітньої програми

2.С7.00.03 Медіакомунікації

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка	
Код ЄДРПОУ 45307986	
Програма № <u>1894/25</u>	
Наказом відділу моніторингу якості освіти	
<u>Гусєв</u> (підпис)	<u>25</u> (прізвище, літера)
4	20

Київ – 2025

Розробник:

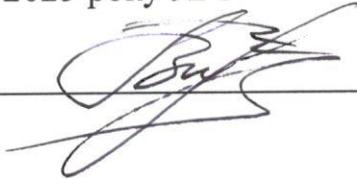
Зражевська Ніна Іванівна, доктор наук із соціальних комунікацій, професор,
професор кафедри міжнародної журналістики

Викладач:

Зражевська Ніна Іванівна, доктор наук із соціальних комунікацій, професор,
професор кафедри міжнародної журналістики

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри міжнародної журналістики Факультету журналістики

Протокол від «27» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри _____ Віталій ТЕРЕЩУК

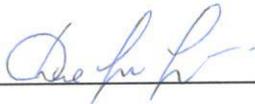
Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 2.C7.00.03
Медіакомунікації

_____ . _____ . 2025 р.

Гарант освітньої програми _____ Інга ПОГРЕБНЯК

Робочу програму перевірено

_____ . _____ . 2025 р.

Заступник декана _____ Роксолана ДЬЯЧЕНКО

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	<i>заочна</i>
Вид дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120
Курс	1
Семестр	2
Кількість змістових модулів з розподілом	2
Обсяг кредитів	4
Обсяг годин, зокрема:	
<i>Аудиторні</i>	16
<i>Модульний контроль</i>	–
<i>Семестровий контроль</i>	–
<i>Самостійна робота</i>	104
Форма семестрового контролю	залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Медіакультура» — дисципліна, що вивчає історію, теорію і сучасні тенденції медіакультури як культури глобалізованого суспільства. Вивчення дисципліни відбувається в контексті теорії суспільства і медіаосвіти, як фундаментальних засад, що підтримують фундамент теоретико-практичних і пізнавально-ціннісних стратегій навчання, починаючи з організації комунікативного простору та аналізу медіа продукту. В курсі передбачено вивчення медіакультури як з погляду соціології, культурології, психології, так і з позиції теорії соціальної комунікації і теорії масової комунікації. Важливим методологічним обґрунтуванням є дефініції, що ставлять медіакультуру в контексті соціальних комунікацій, що дає змогу інтерпретувати цей феномен не просто як явище культури або соціуму, а насамперед як комунікаційний феномен, пов'язаний з передачею культурних артефактів і змістів у соціальному середовищі, формуванням образів і знаків, через які здійснюється ідеологічний, політичний, культурний вплив на аудиторію.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні засади та практичні аспекти розвитку медіакультури як історичного феномену і як певного соціального та ідеологічного конструкту.

Мета дисципліни — дати уявлення про основну проблематику сучасних досліджень медіакультури в контексті розвитку і трансформації комунікаційного простору, навчити застосовувати різні методологічні підходи до аналізу явищ сучасної медіакультури. Акцент зроблено на формуванні сучасними медіа нових загальнокультурних універсальних категорій, які змінюють культурну парадигму і тип сучасного інформаційного дискурсу.

Основні завдання дисципліни:

- Ознайомити студентів з базовими категоріями і поняттями курсу, показати динаміку їх розвитку і трансформацій. Розглянути основні теоретичні концепції в розумінні медіакультури.
- Проаналізувати різні методи аналізу явищ медіакультури.
- Прослідкувати процес виробництва та розповсюдження масової і популярно культури в медіаіндустрії.
- Розглянути проблематику споживання медіакультури, питання соціальної відповідальності, впливу та опору споживачів та виробників медіакультури.
- Сформувати основні навички і компетенції в аналізі продуктів медіакультури, навчити критичному мисленню та принципам критичного аналізу медіакультури.
- Навчити декодувати, ідентифікувати, інтерпретувати медіатексти, експериментувати і створювати медіапродукти / тексти.

Після опанування дисципліною мають бути сформовані такі **компетентності**:

загальні:

- **ЗК03** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

- **ЗК06** Здатність приймати обґрунтовані рішення.
спеціальні (фахові):
- **СК02** Здатність критично осмислювати проблеми у сфері журналістики та дотичні до них міждисциплінарні проблеми.
- **СК04** Здатність управляти робочими або навчальними процесами у сфері журналістики, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.
- **СК06** Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі журналістики у широких та/або мультидисциплінарних контекстах, за умов неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *знати*:

- світоглядні та теоретичні засади вивчення медіакультури;
- масову культуру як частину загальної медіакультури сучасного суспільства;
- медіакультуру як продукт взаємовпливу масової культури і масової комунікації;
- вплив засобів масових комунікацій на сприйняття світу;
- зміст і функції медіакультури;
- культурні індустрії;
- особливості виробництва і споживання медіакультури;
- постмодерністські ознаки сучасної медіа індустрії і масової культури;
- наративні стратегії в сучасній медіаіндустрії;
- формування сучасної медіакультури новими медіа;
- формування ідентичності в контексті споживання медіакультури;

вміти:

- застосовувати поняттєво-категоріальний апарат у розумінні медіакультури;
- розуміти особливості методів дослідження медіакультури;
- досліджувати явища медіакультури в контексті теорій інформаційного та постінформаційного суспільства;
- критично осмислювати явище медіакультури як “індустрії культури”;
- виокремлювати інструменти формування ідентичності засобами медіакультури;
- аналізувати різні жанри масової культури медіакультури;
- розуміти медіакультуру в контексті теорій фемінізму та мультикультуралізму;
- використовувати свої знання в журналістській практиці;
- підвищувати свій культурний та естетичний рівень;
- аналізувати проблеми сучасного соціокультурного простору;
- мати навички культурологічного аналізу явищ медіакультури.

У процесі вивчення дисципліни формуються такі **програмні результати навчання**:

- **РН01** Приймати ефективні рішення з проблем журналістики, у тому числі в умовах багатокритеріальності, неповних чи суперечливих інформації та вимог.
- **РН12** Розробляти та реалізовувати інноваційні та дослідницькі проекти у сфері журналістики з урахуванням правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.

- **РНУ15** Розуміти можливості і специфіку цифрових комунікаційних інструментів соціальних мереж, орієнтуватися в трендах візуальних образів, відповідно психологічних особливостей цільової аудиторії.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
			Аудиторна:					Самостійна
			Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Медіакультура як феномен соціальної комунікації								
1	Предмет и завдання курсу «Медіакультура»	20	2		2			16
2	Семіотика і наративний аналіз текстів медіакультури	20			2			18
3	Медіакультура як явище постмодерну і метамодерну	20			2			18
	<i>Разом</i>	60	2		6			52
Змістовий модуль 2. Технології та стратегії медіакультури								
4	Медіакультура як інструмент ідентичності: ціннісно-ідеологічний аспект	20	2		2			16
5	Сучасні проблеми медіакультури. Конвергенція і нова етика медіакультури	20			2			18
6	Критика сучасних технологій медіакультури. Медіакультура як арена культурних війн в декодуванні масової культури	20			2			18
	<i>Разом</i>	60	2		6			52
	УСЬОГО	120	4		12			104

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Медіакультура як феномен соціальної комунікації

Тема 1. Предмет и завдання курсу «медіакультура»

Лекція 1. Предмет и завдання курсу «медіакультура» (2 год.)

Поняттєво-категорійний апарат. Визначення та функції медіакультури. Джерела дослідження медіа культури. Франкфуртська школа в дослідженні медіакультури. Феноменологічні дослідження: проблема повсякденності в медіакультури. Культурні дослідження і культурна критика медіакультури.

Практичне заняття 1. Семіотика і наративний аналіз текстів медіакультури (2 год.)

Структура знаку. Синтактика, семантика і прагматика як три рівні дослідження знакових систем. Використання семіотичного аналізу в розумінні текстів масової культури. Три рівні дослідження знакової системи: семантика, синтактика, прагматика. Поняття означника і означуваного. Синтагматичний і парадигматичний аналіз.

Рекомендовані джерела: основні — 1–5; додаткові — 1–9.

Тема 2. Семіотика і наративний аналіз текстів медіакультури

Практичне заняття 2. Денотація і конотація в медіатексті (2 год.)

Фердинан де Соссюр, Клод Леві Стросс, Ролан Барт, Юлія Кристева, Умберто Еко, Володимир Пропп як методологи семіотичної школи. Постструктуралізм. Жак Дерріда. Жак Лакан. Дискурс і влада. Мішель Фуко та Едвард Саїд і система влади. Роль Жака Дерріди в сучасному науковому дискурсі.

Рекомендовані джерела: основні — 1–5; додаткові — 1–9.

Тема 3. Медіакультура як явище постмодерну і метамодерну

Практичне заняття 3. Медіакультура як явище постмодерну і метамодерну (2 год.)

Проблема дискурсу і влади в розумінні сучасної культури. Основні завдання семіотичного аналізу медіа культури. Кодування і декодування текстів медіа культури. Поняття «коду» у Р. Барта. Система знаків. Схема семіотичного аналізу за У. Еко. Нормативний аналіз текстів медіакультури.

Рекомендовані джерела: основні — 1–5; додаткові — 1–9.

Змістовий модуль 2.

Технології та стратегії медіакультури

Тема 4. Медіакультура як інструмент ідентичності: ціннісно-ідеологічний аспект

Лекція 2. Медіакультура як інструмент ідентичності: ціннісно-ідеологічний аспект (2 год.)

Зміна сприйняття світу. Вплив медіакультури на культурні універсалії. Контркультура і субкультури як пошук ідентичності в медіатизованому просторі. Медіа культура в контексті проблеми ідентичності. Традиційне і нетрадиційне розуміння ідентичності. Постмодерністський погляд. Медіа як інструмент ідентичності.

Практичне заняття 4. Ідеологія і цінності медіакультури (2 год.)

Широке і вузьке значення поняття «ідеологія». Медіа як ідеологічний державний апарат. Статус-кво і мейнстрим в медіа культурі. Як ідеологія існує в мас-медіа, кіно, шоу, музиці, моді тощо. «Проекти зі зміни ментальності»? Г. Почепцова. Три способи впливу ідей на суспільства (С. Холл). Кліп-культура, «електронна людина». Ю. Лотман по два види отримання інформації. Мас-медіа і пасивне знання. Кліповість, фрагментація, демасифікація, як компоненти «інформаційної бомби»(Е. Тоффлер). Зміна сенсорики і психосоматики у «медійної людини». «Одновимірна людина» Г. Маркузе.

Рекомендовані джерела: основні — 1–5; додаткові — 1–9.

Тема 5. Сучасні проблеми медіакультури. Конвергенція і нова етика медіакультури

Практичне заняття 5. Сучасні проблеми медіакультури. Конвергенція і нова етика медіакультури (2 год.)

Медіакультура нових медіа. Парадигми масифікації і демасифікації в медіакультурі. Конвергенція нових медіа. «Партисіпаторна культура». Риси нових медіа за Д. Мак-Квейлом. Процес переходу до нової культурної парадигми? Кіберкультура і її характеристики. Нові медіа за Е. Тоффлером. Медіавіруси Д. Рашкоффа.

Рекомендовані джерела: основні — 1–5; додаткові — 1–9.

Тема 6. Критика сучасних технологій медіакультури. Медіакультура як арена культурних війн в декодуванні масової культури

Практичне заняття 6. Критика сучасних технологій медіакультури. Медіакультура як арена культурних війн (2 год.)

Медіакультура як «індустрія культури». Комерціалізація і комодифікація медіакультури. Медіакультура як інструмент медіаконтролю і як засіб соціального примусу. Медіакультура як компенсаційний фактор соціальних проблем суспільства. Культурна індустрія, «економіка послуг» і «культурний капіталізм». Сегменти культурних індустрій. Специфіка культурного продукту. Ідеологічна роль культурного продукту.

Рекомендовані джерела: основні — 1–5; додаткові — 1–9.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
1.	Відвідування лекцій	1	1	1	1	1
2.	Відвідування практичних занять	1	3	3	3	3
3.	Робота на практичному занятті	10	3	30	3	30
4.	Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15
Разом				49		49
Максимальна кількість балів: 98						
Розрахунок коефіцієнта: 98:100 = 0,98						

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ теми	Питання для самостійної роботи	К-ть годин	Бали
Змістовий модуль 1			
1	Основні напрями дослідження медіакультури у зарубіжній комунікативістиці. Позитивістська парадигма в дослідженнях медіакультури. Філософія Маршала Маклюєна в розумінні ролі масмедіа. Що собою представляє концепція культурних досліджень медіакультури.	16	5
2	Назвіть основні ідеї «Діалектики Просвіти» Т. Адорно і М. Хоркхаймера. Що таке «базис» і «надбудова»? Відмінність і спільність з марксизмом. В чому специфіка семіотичного методу в аналізі медіакультури? Що нам дають феноменологічні дослідження у розумінні медіакультури?	18	5
3	Концепції інформаційного суспільства. Теоретики інформаційного суспільства. Футурологічна концепція Е. Тоффлера. Інформаційне суспільство як постіндустріалізм (Д. Белл). Як трактує Ю. Хабермас публічну сферу в інформаційному суспільстві? Як ви розумієте проблему повсякденності в медіакультурі? Що нам дає застосування культуральної соціології в дослідженні масової культур медіакультури? Як працюють культурні дослідження і культурна критика медіакультури?	18	5
Змістовий модуль 2			
4	Гламур і глянець в масовій культурі (на прикладі українського ТБ). Трансформація етичних і нормативних принципів в роботі журналіста в контексті медіакультури. Сучасні медіавійни: методи, тактика і стратегія. Постфольклор в інтернеті. Фотожаби як інструмент інформаційного впливу. Жанрова різноманітність масової культури.	16	5
5	Ж. Бодріяр як представник посмодернізму в комунікативістиці. Медіаконвергенція і створення нового медійного продукту (транс	18	5

	медійні світи комп'ютерних мережевих ігор). Ідеологія і медіа культура. Роль кіноіндустрії в ідеологічному дискурсі держави.		
6	В чому полягає трансформація ідеологій в сучасній індустрії кіновиробництва? У чому ви вбачаєте вплив Голівуду на світову кіноіндустрію. Яка роль Інтернету, мобільних пристроїв, блогінгу в просуванні продуктів масової культури? У чому специфіка серіалів як явища масової культури? Культурні функції серіалів. Які особливості і принципи репрезентації відеоблогів? Як працюють конвергентні технології в шоу-бізнесі? В чому полягає ідеологічна роль моди? Масова культура на телебаченні. Комунікативний потенціал блогосфери масовій культурі. Тролінг, флеймінг, спойлінг як методи інформаційної війни в мережі.	18	5

Критерії оцінювання самостійних робіт:

- Аналітичність: 1 бал
  - Висловлення власної думки: 1 бал
  - Творчий підхід до виконання: 1 бал
  - Відсутність плагіату при перевірці: 1 бал
  - Посилання на використані джерела: 1 бал
- Разом: 5 балів.

6.3. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення семестрового контролю — *залік*.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- Методи письмового контролю: підсумкове письмове тестування, реферат.
- Комп'ютерного контролю: тестові програми.
- Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних та індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних та індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

6.4. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	90–100
Дуже добре	82–89
Добре	75–81
Задовільно	69–74
Достатньо	60–68
Незадовільно	0–59

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ

Разом 120 год.: лекції — 4 год., практичні заняття — 12 год., самостійна робота — 104 год.

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1. Медіакультура як феномен соціальної комунікації (49 балів)			Змістовий модуль 2. Технології та стратегії медіакультури (49 балів)		
	1	2	3	4	5	6
Теми лекцій	Предмет и завдання курсу «Медіакультура» (1 бал)			Медіакультура як інструмент ідентичності: ціннісно-ідеологічний аспект (1 бал)		
Теми практичних занять	Семіотика і нарративний аналіз текстів медіакультури (11 балів)	Денотація і конотація в медіатексті (11 балів)	Медіакультура як явище постмодерну і метамодерну (11 балів)	Ідеологія і цінності медіакультури (11 балів)	Сучасні проблеми медіакультури. Конвергенція і нова етика медіакультури (11 балів)	Критика сучасних технологій медіакультури. Медіакультура як арена культурних війн (11 балів)
Самостійна робота	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)
Підсумковий контроль	ЗАЛІК					

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні:

1. Зражевська Н. І. Розуміння медіакультури: Комунікація, постмодерн, ідентичність, ідеології, медіаконтроль. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2012. 408 с.
2. Зражевська Н. І. Теорія медіа та суспільства : навчальний посібник. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2022. 197 с.
3. Квіт С. М. Масові комунікації : підручник. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 206 с.
4. Лалл Дж. Мас-медіа, комунікація, культура: глобальний підхід. Київ : К.І.С., 2002. 344 с.
5. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. Львів : Літопис, 2010. 538 с.

Додаткові:

1. Городенко Л. Теорія мережевої комунікації. Київ : Академія української преси, 2011. 387 с.
2. Зражевська Н. І. Розуміння медіакультури: Комунікація, постмодерн, ідентичність, ідеології, медіаконтроль. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2012. 408 с.
3. Холод О. М. Соціальні комунікації : соціо- і психолінгвістичний аналіз : навч. посібник. Львів : Паїс, 2011. 288 с.
4. Allan S. News Culture. Third Edition. N.Y.: Open University Press, 2010. 311 p.
5. Campbell R., Martin Ch. R., Fabos B. Media & Culture: Mass Communication in a Digital Age. Tenth Edition. Boston: Bedford/St. Martin's, 2016. 574 p.
6. Carey, James W. Communication as culture : essays on media and society. N.Y.: Routledge, 2009. 205 p.
7. Digital Transformation in Journalism and News Media: Media Management, Media Convergence and Globalization / Mike Friedrichsen and Yahya Kamalipour. Springer, 2016.
8. Innis H. Bias of communication. Toronto : London : University of Toronto Press ; Buffalo, 1991. 226 p.
9. Jenkins H. Convergence Culture: Where Old and New Media Collide. N.Y.: New York University, 2006. 308 p.
10. Patterson P., Wilkins L., Painter C. Media Ethics: Issues and Cases, 9th Edition. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 2019.

9. ДОДАТКОВІ РЕСУРСИ

1. Американський постмодернізм: з чого почати? URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=fgq5Ub8pqHc>
2. Кінофільм «Шоу Трумана» (The Truman Show) (1998).
3. Кінофільм Brexit: The Uncivil War (2019).
4. Наталья Емченко. Метамодерн на пальцях. URL:
<https://mc.today/blogs/geroj-nashej-epohi-chelovek-kotoryj-prosto-ostaetsya-soboj-7-pravil-kak-byt-schastlivym-v-sovremennom-mire/>